

KULLANKAIVAJIEN ELÄMÄÄ VENÄJÄLLÄ

Hannu Viranto

Olemme voineet lukea kuvauksia varsinkin Kanadan ja Yhdysvaltojen kullankaivajien värikkästä elämästä. Kalifornian, Yukonin ja Alaskan kullankaivusta on paljon kirjallisia kuvauksia ja niiden pohjalta on tehty myös elokuvia ja TV-sarjoja. Toki niissä on käytetty myös mielikuvitusta ja liioittelua. Myös Lapin kullankaivusta ja kullankaivajista on värikkäitä kuvauksia. Oleellista tosiasiapohjaisissakaan tarinoissa ei ole se oliko niin todellisuudessa tapahtunut, vaan se, että ”niin olisi voinut tapahtua”.

Kullankaivajien elämä erityisesti 1800-luvulla oli askeettista ja ankaraa, kun kulta-alueet useimmiten sijaitsivat kaukana erämaissa. Kullankaivajaksi lähteminen vaati paitsi hyvää fyysistä kuntoa, myös rohkeutta ja seikkailumieltä. Kun työskenneltiin koko kesä eristyksessä muusta maailmasta, kohokohta tietysti oli paluu syksyllä asutuksen pariin. Kultasaalis tai palkkakertymä oli kaivukaudelta enemmän tai vähemmän hyvä, mutta sen jälkeen päästiin nauttimaan siitä, mikä erämaassa oli ”kortilla” tai mahdotonta: viina ja naiset. Syntyivät tappeluja ja ryöstöjä.

Kaikki edellä kuvattu pätee pääosin myös Venäjän kullankaivuun. Yhtenäistä Venäjän kullankaivun historiaa ei ole laadittu. Ei myöskään löydy kullankaivajien kertomuksia yhteen koottuna. On joitakin kultageologien elämäkerrallisia kuvauksia, mutta niissä useimmiten pitäydytään geologisiin ja taloudellisiin faktoihin. Venäjän kullankaivun suuralueita (vrt kartta edellisessä Prospäkkärissä) oli kymmeniä ja niiden sisällä sadoittain pienalueita ja niillä tuhansia yksittäisiä ”valtauksia”. Alueiden välimatkat olivat jopa tuhansia kilometrejä ja olosuhteet erilaisia. Yhteistä oli vain venäläisen sanonnan mukaisesti, että Jumala oli korkealla ja tsaari kaukana. Penkomalla tarinoita löytyy erillisinä yksittäisinä kuvauksina. Ne eivät välttämättä ole tositahtumia, mutta ”niin olisi voinut tapahtua”.

Tsaari-Venäjän ja Neuvostoliiton kullankaivussa on ”lännen vapaiden miesten ja naisten” kullankaivusta poiketen maantieteellisen moninaisuuden lisäksi erityispiirteitä, jotka osaltaan selittävät, miksi samanlaisia tarinoita ei ole julkisuuteen syntynyt. Eräs keskeinen syy on laajamittainen rangaistusvankityövoiman käyttö ja toinen syy kullankaivun keskittyminen useilla alueilla alkuvaiheiden jälkeen suuryhtiöille.

Pakkotyövankeja, karkotettuja, karanneita ja kulkureita

On kuvattu, että Venäjällä kullankaivajat olivat suurelta osin pakkotyövankeja, karkotettuja, karanneita ja kulkureita. Vuonna 1825 tuli voimaan laki, jonka mukaan rikoksista tuomittu elinkautis- ja kuolemanrangaistus voitiin muuttaa karkotukseksi Siperiaan. Aluksi se koski vain miehiä, mutta 1848 alkaen myös naisia. Autonomisen Suomen tuomituilla oli sama mahdollisuus. Näin tapahtui muun muassa Härmän häyjien Matti Haapojan tapauksessa. Hän itse anoi elinkautisvankeuden muuttamista karkotukseksi Siperiaan.

Myös pienemmistä rikoksista tuomitut saivat vaihtaa vankeusrangaistuksensa karkotukseksi Siperiaan, jolloin sallittiin ottaa perhe mukaan eikä karkotukseen sisältynyt pakkotyövuosia. He saattoivat ryhtyä tai joutua vaikkapa kullankaivajiksi. Lisäksi oli myös poliittisista syistä karkotettuja. Näiden mukana myös tuleva presidentti Per Edvin Svinhufvud, joka kertomusten mukaan eli perheineen varsin mukavaa elämää ilman työveloitetta.

Arviolta 4000 suomalaista muutti autonomian aikaan Siperiaan. Heistä yli 800 oli rikoksista tuomittuja. On arvioitu, että kaikkiaan vuosittain karkotettiin Siperiaan 20 000. Vuosisadan vaihteessa, kun Venäjällä elettiin poliittisten levottomuuksien aikaa, heitä oli samanaikaisesti 500 000. Siperiaan karkotukset olivat osa

työvoima- ja asutuspolitiikkaa Siperian luonnonrikkauksien hyödyntämiseksi. Vuonna 1814 Uralilta käynnistynyt ja sieltä eri puolille Siperiaa laajentunut kullankaivu tarvitsi satoja tuhansia kullankaivajia ja muita työläisiä.

Kun maaorjuus lakkautettiin 1861, sai 23 miljoonaa ihmistä vapautensa. Jo ennen vapautusta karkasi maaorjia kaivostöihin ja kullankaivuun. Aateliset maaorjanomistajat vastustivat kullankaivua juuri siksi, että heidän maaorjiansa karkasi kaivoksiin kullankaivuun laajan Siperian äärettömiin erämaihin, joista heitä oli vaikea saada kiinni.

Kaukoidän Amurinmaalle Kiinan rajalle hankittiin kullankaivuun venäläisten pakkotyöväkien lisäksi myös rajan takaa Kiinan Mantšuriasta pakkotyövankeja, kerjäläisiä, kulkureita ja epäsosiaalista väkeä. Mantšuria oli Kiinalle Venäjän Siperian kaltainen karkotuspaikka. Raskas kurinalainen työ ei heitä miellyttänyt ja suuri osa karkasi erämaihin. Siellä he muodostivat rosvojoukkoja, jotka tekivät ryöstöretkiä myös kullankaivajaleireihin. Heitä kutsuttiin hunghuuseiksi.

Myös Suomessa hunghuusit tulivat tunnetuiksi, kun heitä tuotiin Helsinkiin 1916 merilinnoitustöihin. Ruotsalainen lehtimies Harald Hallén kirjoitti ” He olivat raakaa ja villiä kansaa, söivät matoja, rottia sekä varastivat koiria ja kissoja samaan tarkoitukseen muodostuen kauhuksi ja vaivaksi suomalaisille. Lopulta heidät lähetettiin tiehensä”.

Neuvostoliiton ajan pakkotyövankeja

Kun tullaan Stalinin Neuvostoliiton aikaan, Siperia oli yhä enenemässä määrin poliittisten vankien rangaistus- ja karkotuspaikka. Poliittisten vankien Gulag-leirejä tai ”vankileirien saaristoa”, kuten venäläisen Alexandr Solženitshin niitä nimitti, oli eri puolilla Venäjää. Neuvostoliiton aikana kullankaivun päätuotantoalueiksi muodostuneet Jakutia ja Magadanin alueet olivat keskeisiä karkotuspaikkoja. Niitä on kuvannut venäläinen Varlam Šalamov kirjassaan Kolyman kertomuksia, jonka pohjalta tehty 12-osainen TV-sarja on näytetty Suomenkin televisiossa.

1930-luvun loppupuolella alueelle karkotettiin myös suomensukuisia inkeriläisiä Neuvosto-Karjalasta epäluotettavina ”kansanvihollisina”. Tavatessani heitä ja heidän jälkeläisiään Jakutskissa, he kertoivat elämästään ja työstään tinakaivoksissa ja kullankaivussa. Kertomukset olivat karmaisevia työolosuhteista ja asumisesta ikiroutaan jokitörmään kaiverretuissa asuinluolissa.

Kullankaivu keskittyi suuryhtiöiden käsiin

Tsaari-Venäjän talous oli hyvin keskittynyttä aateliston sekä tsaarien sotapäälliköiden ja muiden suosikkien varaan. Myös kullankaivu 1800-luvun loppupuolella siirtyi monilla alueilla suurelta osin taloudellisen ja poliittisenkin eliitin omistamille yrityksille. Jakutiassa Lena-joella ja muuallakin Venäjä toiminut Lena Goldfields -yhtiön omistajina oli ulkomaalaisten sijoittajien lisäksi myös tsaariperheen jäseniä. Tällaiset yhtiöt olivat suhteidensa vuoksi luonnollisesti vahvoilla, kun myönnettiin uusia kaivulupia.

Venäjän kullankaivun käynnistäjän tsaari Pietari Suuren ajoilta asti yksityishenkilöiden kullankaivu oli sallittua, mutta edellä todetuista syistä suuri osa kullankaivusta tuli suuryhtiöiden toimintaa. Kullankaivajista tuli suuryhtiöiden palkkatyöläisiä.

Myös Ivalojoen kultaryntäyksen alkuvuosina venäläiset suuryhtiöt pyrkivät tsaarin virkamiesten avustuksella saamaan jopa yksinoikeuden, mutta huonolla menestyksellä.

Suurten kullankaivuyritysten työntekijöiden työolosuhteet olivat ankaria. Syntyi myös kapinoita, kuten Prospäkkärin edellisessä numerossa kuvaamani Lena-joen massamurha.

Yksityishenkilötkin pääsivät apajille

Varsinkin 1800-luvulla etsittäessä ja käynnistettäessä uusia kaivualueita, yksityishenkilöt olivat avainasemassa. Mutta jos alue oli riittävän rikas ja riittävän laaja koneellistetulle kaivulle, tulivat suuret yhtiöt kuvioon. Kuitenkin esimerkiksi Amurinmaalla kullankaivu pysyi pitkään pienten porukoiden ja yhtiöiden käsissä. Suomalaisillakin oli useita kaivualueita hallussaan.

Neuvostoliiton aikana sama tendenssi jatkui. Myös yksityisillä yrityksillä oli ainakin periaatteessa mahdollisuus harjoittaa kullankaivua. Yksityishenkilöiden kullankaivu oli mahdollista vuoteen 1954 saakka, jolloin se lakkautettiin, mutta 1992 uudelleen sallittiin, kunnes taas 1998 kiellettiin. Siitä alkaen on erityisesti Magadanin alueella tehty kovasti työtä, jotta yksityishenkilöiden kullankaivu taas sallittaisiin. Olen sitä tarkemmin kuvannut artikkelissani ”Yksityishenkilöiden kullankaivu Venäjällä”, joka on julkaistu Kultahippu.fi -sivustoilla.

Laitonta kullankaivua

Suuryhtiöitä suosiva lupapolitiikka ja valtiolle maksettava vero aiheutti luonnollisesti laitonta kullankaivua. Siperian ja Kaukoidän mittaamattomilla erämailla, joissa lähin tie saattoi olla satojen, jopa tuhannen kilometrin päässä, kattava valvonta oli mahdotonta.

VALOKUVA HISTNIKISTÄ

Toivo Koivisto kirjassaan ”Suomalaista sisua villissä idässä” (Gummerus 1947) on valokuva sikäläisestä salakullankaivajasta ”hištšnikistä”. Koiviston kuvauksen mukaan hän on upottanut puroon tasapohjaisen kaukalon, johon hän on puilla likistänyt varpumaton alle säkkikankaan. Tähän kaukaloon ”taigan kultatehtailija” kaataa löytämänsä kultapitoista soraa, jota kuokalla kaapii. Huuhtelussa raskas kultahiekka painuu varpumattoon ja säkkikankaaseen.

Venäjän kielen sana hištšnik tarkoittaa petoa. Salakullankaivajat liikkuvat salaa ja välttelivät ihmisiä niin kuin metsän pedot välttääkseen joutumasta kiinni. Laittomasta kullankaivusta saattoi saada jopa kuolemantuomion.

Laitonta kullankaivua tapahtuu edelleenkin. Jakutian pohjoisosissa on minullakin ollut mahdollisuus tutustua poromiesten pienimuotoiseen lapiokaivuun, jota satunnaisesti harjoitettiin, kun porohommat ja keskikesän ikiroudan sulaminen salli. Kaivu oli kuitenkin satunnaista harrastusta. Helikopteri on hallitseva kuljetusväline ja niistä niin salakalastajat kuin -kullankaivajat voidaan hyvin havaita, joten helikopterin äänen kuultua on piilouduttava.

Kun yksityishenkilöiden kullankaivuoikeutta on pyritty saamaan takaisin, perusteina on sosiaali- ja aluetaloudellisten perusteiden lisäksi käytetty sitä, että siten voidaan vähentää laitonta kullankaivua ja kullan salakuljetusta Kiinaan valtioveron välttämiseksi

Kullankaivu mullisti Siperian elämän

Venäläinen Leonid Šinkarjov kirjoittaa kirjassaan ”Siperia – historian hämärästä tulevaisuuden haasteisiin (Yhteistyö 1980): ”Siperialaisten syrjäseutujen rauhallinen ja tasatahtinen elämä rikkoontui äkillisesti 1830-luvulla. Kultakuume huojutti seudun kaupallis-teollisen elimistön rakennetta kuin maanjäristys ikään. Valtavat pääomat, ihmismassat, työporukat ja kulkurit nousivat kuin tulva-aalto yli vuorien ja metsien kohti korpiseutujen pikkupuroja huuhtomaan puisissa kouruissa hiekkaa, kääntämään rantakiviä, hakkaamaan hakuilla ja lapiolla Pohjolan maaperää. Nämä ihmiset kulkivat taigan ristiin rastiin koettaen vallata ”oman” paikkansa. Ja monesti he tarttuivat raivostuneina toisiaan kurkusta ja ampuivat pysyillä toisiaan”.

Šinkarjov jatkaa: ”Kultainen aika jätti Siperian historiaan surullisia sivuja, jotka kertovat, mitä häikäilemättömimmistä luonnonrikkauksien tuhlauksesta. Suurkapitalistit, tsaarin uskotut, paikalliset yksityisyrittäjät ja ulkomaalaiset onnenonkijat kaikki kaivoivat Siperian kultaa, mutta vain siellä missä metallipitoisuus oli korkea. Pakkotyövankien työtä käytettiin laajasti ja raakalaismaisesti hyväksi”.

Kullankaivajien elämää Amurinmaassa

Kaukoidässä Kiinan rajalla sijaitsevan Amurin alueen eli Amurinmaan kullankaivajien elämästä on suomenkin kielellä saatavilla kuvauksia. Kullankaivaja Toivo Koivisto (edellisessä Prospäkkärin numerossa oli virheellisesti mainittu etunimeksi Erkki) kirjoitti jo edellä mainitun kirjan Suomalaista sisua villissä idässä lisäksi: Seikkailuja villissä idässä (Gummerus 1929). Lisäksi suomalainen F.H.B. Lagus kirjoitti suomalaisten elämästä ja myös kullankaivusta kirjassaan Amurinmaan retki (WSOY 1925).

Amurinmaalle muutti aivan vapaaehtoisesti 1860-luvun lopulla myös suomalaisia. Kun alue oli 1858 siirtynyt Kiinalta Venäjälle, sinne tarvittiin venäläistä asutusta. Autonomisen Suomenkin asukkaat kelpasivat. Nälkävuosien ja Ivalojoen kultaryntäyksen aikoihin muutti sinne ainakin kaksi yli 20 hengen ryhmää ja myöhemmin pienempiä ryhmiä ja yksittäisiä henkilöitä. Fridolf Höökin johtaman ryhmän aikomus oli perustaa omavaraistalouteen perustuva utopiyhteisö. Kun se epäonnistui ja hajosi, osa ryhmästä jäi alueelle kullankaivajiksi, samoin osa muistakin tulijoista. Alueella oli jo ennestään lukuisia suomalaisia, monet keskeisissä hallintotehtävissä, jopa kuvernööreinä ja kaupunginjohtajina. Koiviston ja Laguksen kirjat kertovat juuri näistä tapahtumista.

Amurin alue osoittautui hyvin rikkaaksi huuhdontakulta-alueeksi. Työvoimaksi värvättiin venäläisten pakkotyövankien ja karkotettujen lisäksi myös etelärajan takaisesta Mantšuriasta kiinalaisia rangaistusvankeja, kuten edellä on jo kerrottu. Alueelle oli palkattu jo alun pitäen 16 000 kasakkaakin järjestyksenpitoon.

Kullankaivuun osallistui siis melkoisen sekalaista porukkaa. Oli tappoja ja ryöstöjä. Ainakin edellä mainittujen kirjojen mukaan suomalaiset toimivat kullankaivuyhteisöissä järjestyksenpitäjinä ja merkittävässä tehtävissä työnjohtajina.

Laguksen kertomaa

Suomalaiset uudisasukkaat tunnettiin kokeneiksi, erämaan elämää tunteviksi ja ennen kaikkea rehellisiksi miehiksi. Alueen hallintomiehet, joista monet olivat suomalaisia, palkkasivat maanmiehiään johtamaan suuria retkikuntia erämaahan etsimään kultaa. Retken johtajat saivat valita työmiehensä useamman kymmenen hengen retkikunniksi. Useimmat olivat karkotettuja pahantekijöitä. Kaikki olivat varustettuja aseilla ja ampumatarvikkeilla erämaan petojen varalta. Jopa sadan kilometrin ja pitemmänkin taipaleen jälkeen ryhdyttiin koevaskaamaan puroja. Löydetyt kultamuruset säilytettiin huolellisesti neulotuissa nahkaisissa pusseissa.

Syksyllä palattiin alueen pääkaupunkiin Vladivostokiin. Siellä kesän kultasaalis vietiin hallituksen edustajille, jotka ottivat neljäosan saaliista korvauksena retkikunnalla järjestetyistä tarvikkeista, hevosista jne. Senkin jälkeen retkikunnan jäsenille saattoi jäädä melkoisen hyvä palkka kesän työstä.

Lagus kertoo myös suomalaisesta Shoultzista, joka oli ollut johtamassa Moskovan pankkiholveihin hevosilla vietyä kultasaaliskuormaa. Siperian rautatietä ei vielä 1800-luvulla ollut rakennettu. Kulta pantiin pieniin säkkeihin, jotka huolellisen tarkasti ommeltiin kiinni. Kultaa sisältävä säkki pantiin tiiviisti tehtyyn tammiseen tynnyriin, joka oli varustettu lujilla rautaisilla vanteilla. Tynnyrit suljettiin sineteillä. Tynnyrivanteista kiinnitettiin

rautaiset kiinnitysruuvit vankkurien akseleihin. Kuljetusta seurasi sotaväen osasto, joka voi pitää puoliaan suuriakin rosvojoukkoja vastaan. Matka kesti kuukausia, olihan matkaa 12 000 kilometriä.

Paluu syksyllä erämaista kaupunkiin

Lagus kertoo myös kullankaivajien paluusta syksyllä kultaleireiltään asutuksen pariin. Kun huomattava osa kullankaivajista oli poikamiehiä ilman omaisia ainakaan Amurilla, tai entisinä pahantekijöinä rangaistusvankeja tai karkotettuja, ei rahojen säästäminen vanhuuden päivien turvaksi tai oman kodin rakentamiseksi johtunut näiden pahantekijöiden mieleenkään. Rahat polttivat taskuissa ja ne oli hävitettävä hurjalla mässäyksellä.

Joka syksy saivat kaupungin asukkaat nähdä kullankaivajien kaupunkiin saapumisen tulijaiskemut ja tiesivät, että siitä seuraisi turmeltuneiden hurjimusten villitty remuaminen. Kullankaivajat marssivat pitkin kaupungin katuja pirstotellen shampanjaa kaduille tarkastellen taloja, mikä parhaiten sopisi juhlanviettopaikaksi. Turhaa olisi asukkaiden ollut kieltää juhlaa haluavilta huoneistoista, sillä kokemuksesta tiedettiin, että kaivajat olisivat kumminkin tulleet väkivieraina mellastamaan. Asukkaat itse vapaaehtoisesti tyhjensivät huoneiston huonekaluista ja omaisuudesta.

Kun sopivan suuri huoneisto oli löydetty, vielä mahdollisesti jäljelle jääneet huonekalut poistettiin. Isoimpaan huoneeseen tehtiin rakennelma. Keskelle asetettiin suurin saatavissa oleva pöytä, sen päälle asetettiin seuraavaksi suurin ja sen päälle seuraava jne. Siitä syntyi ylöspäin suippeneva pöytien torni. Juhlatilaisuuteen oli hankittu laatikoittain parasta ranskalaista samppanjaa, Burgundilais- ja Bordeaux-viinejä jne. Kaukoidässä niitten hinta luonnollisesti oli melkoinen, mutta Tyynen valtameren satamista helposti saatavissa. Pullot asetettiin tornissa oleville kaikille pöydille alhaalta ylös saakka.

Viinipulloihin ei muuten koskettu. Juhlatarjoilua varten tuotiin lisäksi tynnyreittäin konjakkia ja paloviinaa. Niitä nautittiin alkajaisiksi, kunnes alkoi illan päätapahtuma, urheilukilpailu. Vuoron perään kukin sai vuoron perään rautatangon, jolla sai lyödä viinipullotornia. Saavutuksista pidettiin kirjaa, sikäli kun kirjanpitäjä päihtymykseltään kykeni. Hän, joka sai eniten pulloja rikki lyönnillään, oli voittaja. Kilpailu jatkui niin kauan, kunnes viimeinenkin viinipullo oli saatu rikottua. Lattia lainehti rikottujen pullojen sisällöstä ja lasinsiruista. Tarina ei kerro, mikä oli voittajan palkinto.

Lagus toteaa, että kalliiden eurooppalaisten viinien ja samppanjan tuhoaminen ei suinkaan johtunut niiden tuhoamisesta raittiusinnossa, vaan siitä, että kerrankin sai vapaasti ja omalla kustannuksellaan tyydyttää mielessään palavaa huligaanin hävityshalua. Kyseessähän oli venäläisiä pahantekijöitä, jotka murhien ja rosvoamisen tähden olivat Itä-Siperiaan asti karkotettuja yhteiskunnalle vaarallisia henkilöitä, kuvaa Lagus kirjassaan.

Juhlat jatkuivat väkiviinan ja konjakin avulla. Yhtäkään viinipulloa ei ollut avattu, puhumattakaan juotu. Mutta kaivukauden päättäjäisten viinijuhlat oli pidetty.

Salakuljetus Kiinaan

Venäjän ja myöhemmin Neuvostoliitonkin mukaa lakien mukaan kulta oli ”strateginen mineraali”, jonka vuoksi saatu kulta piti luovuttaa valtiolle ja maksaa valtiolle veroa. Näinhän oli Suomessakin Ivalojoen ryntäyksen aikaan.

Varsinkin itäisessä Siperiassa ja Kaukoidässä oli Kiina tärkeä salakuljetuskohde. Laillisetkin yhtiöt pyrkivät viemään osan saaliista sinne verojen välttämiseksi. Työntekijät varastivat yhtiöltään joittenkin arvioiden mukaan jopa 10 % kokonaistuotantomäärästä. Se piti saada kaupaksi. Myös salakullankaivajien piti saada myytyä tuloksensa. Kiinaan päättyi tonneittain laittomasti kultaa.

Venäläinen kirjailija Anton Tšehov kertoo kirjassaan ”Sahalin” matkastaan 1890 silloisen Amurinmaan kautta, miten hän tapasi siellä useita kullan salakuljettajia, jotka eivät salanneet ammattiaan, vaan kertoivat ylpeinä, että heidän isänsäkin olivat salakuljettajia. Tšehov kertoo myös papista, joka ”kulki silkkikauhtanassa ja harrasti hengellisen kutsumatyönsä ohessa kullan salakauppaa”.

Salakuljetus jatkuu edelleen. Kun yksityishenkilöiden kullankaivuoikeutta on 1990-luvulta alkaen vaadittu palautettavaksi, on aluetaloudellisten perusteluiden lisäksi käytetty myös sitä, että salakullankaivajien kulta laillistettaisiin eikä sitä tarvitsisi salakuljettaa maasta pois, käytännössä Kiinaan. Olen tätä aihetta kuvannut Kultahippu.fi sivustoilla julkaistussa artikkelissani ”Yksityishenkilöiden kullankaivu Venäjällä”.

Kullankaivajien elämänpiiriin varsinkin Siperiassa ja Kaukoidässä kuului Kiina ja kiinalaiset. Kiinan raja-alueiden lisäksi kiinalaisia työskenteli myös muilla Siperian ja Kaukoidän alueilla. Heidän kerrotaan toimineen myös rikkureina, kun venäläisillä työläisillä oli työtaisteluita yhtiötään vastaan. Kiina ja kiinalaiset olivat sekä mahdollisuus että uhka.

Tarinoita muilta alueilta

Amurinmaan kohtalaisen yksityiskohtaisten kuvausten lisäksi löytyy joitakin yksittäisten tapahtumien kuvauksia.

- Tomskin alueella Keski-Siperiassa ns. vanhauskoinen Jegor Lesny löysi purokultaa 1800-luvun alkupuolella samoihin aikoihin, kun Uralin kulta löydettiin. Hän halusi salata sen, jotta ei seuraisi synnillistä kultaryntäystä. Tieto kuitenkin levisi ja häneltä yritettiin puristaa tieto löytöpaikasta, mutta hän pysyi tiukkana eikä halunnut paljastaa. Hänet löydettiin kuristettuna. Synnä tappoon oli joko se, että hän ei suostunut kertomaan ja keinot olivat liian rajut. Tai hänestä saatiin tieto ulos ja varmistettiin, että ei kertoisi muille.
- Venäjän suurimman, 36-kiloisen isommuksen Uralilta 1842 löytänyt Nikofor Sjutkin sai löydöstään melkoisen summan ruplia. Sortui viinaan ja kuoli siihen parin vuoden kuluttua. Kulta- ja muu äkkirikastuminen ei aina tuota onnea.
- Kun syksyllä palattiin kaupunkeihin, rikollisjoukkojen tekemät kaivajien saaliiden ryöstöt olivat tavanomaisia. Siksi paikalliset viranomaiset joutuivat järjestämään paluun 30-100 miehen ryhmissä ja niiden vartiointi tapahtui kasakkaosastojen avulla. Kasakat olivat keskeisiä järjestyksenpitäjiä.
-
- Historiallisesti votka on kuulunut venäläiseen elämään. Kullankaivajien luonnollinen ystävä kaukana erämaassa olivat viinatrokarit. Palatessaan takaisin kultamailta trokarit veivät mukanaan votkasta maksetun, tai varastetun kullan ja myivät laittomasti Kiinaan.
-
- Jenisen rannalla sijaitseva nykyinen miljoonakaupunki Krasnojarsk oli alun pitäen pieni Siperian kasakoiden keskus ja linnoituskaupunki. Jenisein kulturalöydöt kasvattivat kaupunkia ja siitä muodostui alueen keskuskaupunki. Kerrotaan, että Krasnojarskissa asunut kultayhtiön omistaja Mjasnikov painatti käyntikorttinsa kullasta. Krasnojarskissa asui myös muuan Masharov-niminen, joka sai liikanimen Taigan Napoleon mahtipontisen esiintymisensä vuoksi. Hän omisti yli 100 kulta-alueita. Masharov rakensi Siperian taigaan suuren asuinlinnan, jonka sisällä oli jopa lämmitettävä kasvihuone, jossa hän kasvatti muun muassa ananaksia. Ylellinen elämä jatkui, vaikka kulta-alueet köyhtyivät. Niinpä hän kuoli rutiköyhänä

- Siperialainen journalisti I. Angarski kuvasi 1889 Jakutian Lena-joen Vitim-kullankaivalueen elämää seuraavasti. Vitim oli äärimmäisen erityinen kaupunki, koska se perustui kullankaivuun ja siihen liittyvään prostituutioon, alkoholin salamyyntiin ja kullan varastamiseen. Kulta ja veri sekoittuivat toisiinsa. Koko kaupunki oli kuin yksi kapakka. Oli peliluolia. Pitkään erämaissa eläneet kaivajat olivat hullaantuneet rajuun ilonpitoon ja moni menetti muutamassa päivässä menneenä kesänä kovalla työllä hankitun omaisuuteensa. Ihmishengellä ei ollut arvoa ja Lena-joki kuljetti tusinoittain tapettujen ruumiita.
- Kirjailija V.Ya.Shiskov (1873-1945) kertoo novellissaan syksyn päivästä, kun kullankaivajat palasivat kaivoksiltaan kaupunkiin ja juopottelivat jokirannassa, putoilivat jokeen. Aamulla löytyy 18 ruumista kaduilta ja pensaikoista. Sairaalassa oli 8 pahasti haavoittunutta, 33 oli putkassa. Paikalliset asukkaat luonnollisesti käyttivät hyväksi kultarikkaiden ja juopuneiden tilaa ja hekin pääsivät hyödyntämään kultaryntäystä.
- Elämä oli värikästä, joten suomalainen tutkimusmatkailija Kai Donner kuvaa, miten Jenisei-joen kullankaivun loistokaudelta ovat peräisin ”syntisten kullankaivajien sielujensa pelastamiseksi rakennuttamat lukemattomat valkoiset ja kultakupoliset kirkot”.

Artikkeli on julkaistu kuvineen Lapin Kullankaivajien liiton Prospäkkärissä 2/2020, joka löytyy osoitteesta www.kullankaivajat.fi